مسخرو فقیر

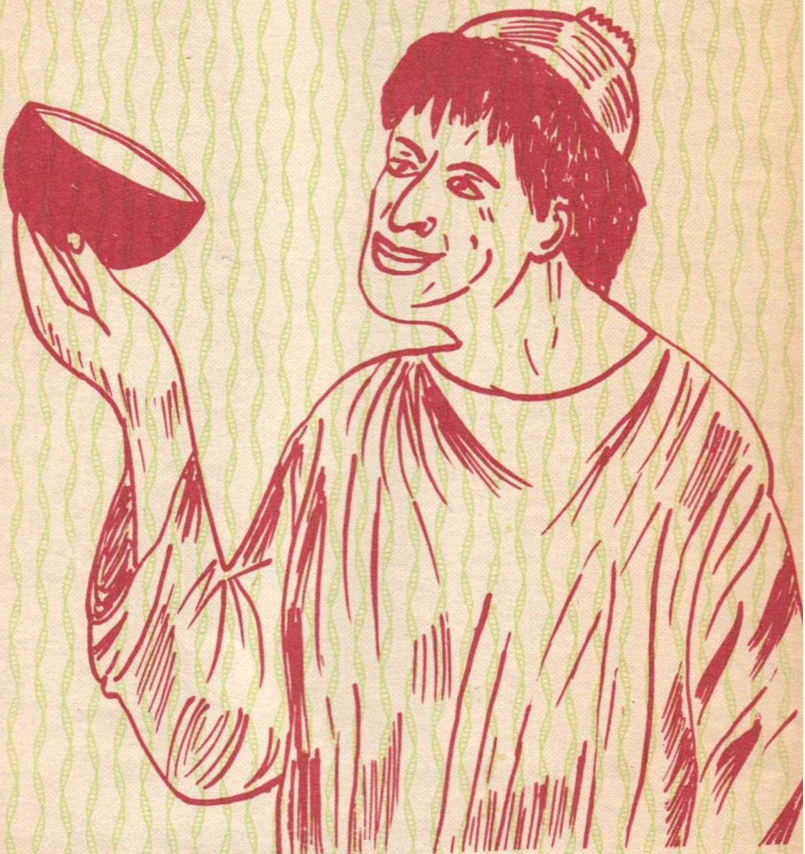

شمع بکڈپو شاہی بازار حیدرآباد

مسخرو
فقیر

۴ روپیہ

شمع بکڈپو
شاہی بازار حیدرآباد

نالو ڪتاب جو ——— سحر و فقير
ناشر ——— شمع بڪ ڊيپو
پريس ——— عذرا عروج
تعداد ——— هڪ هزار
ٽائيٽل ——— نزاڪت علي سونگي
ڪتابت ——— گل محمد قلبتي
قيمت ——— ٦ روپيه

خوشخبري

....

اسان وٽان اخبار رسالا
ڊائجيسٽ ڪهاڻيون لطيفه
شاعري معلوماتي ڪتاب ۽
گلوڪارن جي ڳايل ڳانن جا
ڪتاب بازار جي اگهه کان
بارعايت ملي سگهن ٿا.

حاجي اسحاق
بڪ اسٽال ٽنڊو الهيار

خوشخبري

....

اسان وٽان اخبار رسالا
ڊائجيسٽ ڪهاڻيون لطيفه
شاعري معلوماتي ڪتاب ۽
گلوڪارن جي ڳايل ڳانن جا
ڪتاب بازار جي اگهه کان
بارعايت ملي سگهن ٿا.

شفيق الرحمان
بڪ اسٽال چمبڙ

مسخرو فقير

باروتمام پراڻي زماني جي ڳالهه آهي ته شهر تبريز ۾ هڪ فقير گهڻو کل ڀرچڪ ڪندڙ هو وڏو ۽ وڏو مسخرو ۽ دل وندرائيندڙ انسان هو.

شام جو رڳو چند ڪلاڪ بازار ۾ ويهندو هو ۽ راهگيرن کي پنهنجي دلچسپ کلائيندڙ ڳالهين سان خوش ڪندو هو. ماڻهو ڪجهه نه ڪجهه هن کي خيرات ڏئي خوش ڪندا هئا.

هڪ دفعي هڪ شخص گهو فقير کان اچي پڇيو.

يار هي ته ٻڌاءِ ته سدائين اهڙين پر لطيفي کلائيندڙ ڳالهيون ڪيئن ڪندو آهين. تون ته بلڪل جاهل آهين پوءِ به تنهنجي اندر هي صفت ڪيئن پيدا ٿي فقير گهوءَ جواب ڏنو.

"يار خدا ئي فقيرن جا ميان!

وات ويندڙ سوال ڪيو

"پوءِ ڇا ٿيو — سيني تنهنجي ڏاڏو ڪهڙو ڪم ڪندو هو

فقير ٻڌايو. اهو بادشاه جو مصاحب هو. هر روز نوان نوان لطيفا چٽڪا کلائيندڙ ڳالهيون ڪري بادشاه ۽ ان جي وزيرن، اميرن جي دل خوش ڪندو هو.

راهگير ٻيهر سوال ڪيو.

”پوءِ تون فقير ڪين ٿيئن. جڏهن ته تنهنجو پيءُ ڏاڏو بادشاهه سلامت کان بي شمار انعام اڪرام حاصل ڪندا هئا.

فقير ان شخص کان پڇيو پڙهيو ته ٻڌاءِ ميان توکي ڪهڙي تڪليف آهي ته تنهنجو پيءُ ڏاڏو بادشاهه کان انعام اڪرام وٺندا هئا ۽ مان رستي تي خيراتون ٿي گهرندو ڪريان ٿو- راهگير جواب ڏيئي چيو-

اڙي ميان ناراض نه ٿي مان ته اهين پڇي رهيو هوس دراصل ۾ ڪافي عرصي کان هن چڪر ۾ ڏسي رهيو آهيان- ۽ هي ڏسان ٿو ته توهان پڻ سٺن ڪلاڪن ۾ ڪافي رقم گڏ ڪري ڪٺي وڃين ٿو-

فقير بگڙجي چيو-

اڙي بابا! رقم منهنجي کيسي ۾ ايندي آهي پر تنهنجي پيٽ ۾ ڇو مروڙ پوندي آهي منهنجو خيال آهي تنهنجو هاضمو خراب آهي رڳو ڪنهن حڪيم کان پنهنجي مروڙ جو علاج ڪراءِ.

راهگير اندازو لڳايو ته مسخري فقير هن جي ڳالهه کي وڌو سمجهيو آهي. تنهنڪري هن فقير کان معافي گهرندي چيو،

”بابا تو غلط سمجهيو الله توکي اجايو ڏيک ڏئي بلا مان سڙندو ڇو آهيان مان ته اهين ئي پڇي رهيو هوس ته آخر هي ڪهڙو معاملو آهي.

گپو فقيران کي چيو

" سڻو. وڃ پاڻ سڱي نڪ هليو وڃ ۽ مون کي پنهنجو ڏنڊو ڪري ڏيو."

فقير جي زال جي گلا

گپو فقير هر روز ايتري رقم ڪٺي ڪندو هو جنهن مان گهر جو گذر چڱي طرح ٿي ويندو هو. هن کي چار پارسا سيني کان وڏي ڇوڪري هئي جنهن جو نالو نجمه هو. اها جوانيءَ جي مرسد ۾ پهچي چڪي هئي

" هڪ ڏينهن سحري جي زال بگهه جي چيو

" تمام گهڻا ڏينگ ڪري ٿو. منهنجو پيءُ، ڏاڏو بادشاه جا مصاحب هئا پر هي ته ٻڌاءِ ته آخر تون ڇا آهين."

گپو حيران ٿي پڇيو

" خدا خير ڪري بيگم. آخر هيءَ ڪاوڙ ڪنهن ڳالهه تي ڪرين پهرين ته تو ڪڏهن به هن قسم جو طعنو نه ڏنو زال چيو،

" ڏسين ڪونه ٿو جو اکيون ٻوٽيون اٿئي. منهنجي نجمه ڪيترن سالن جوان ٿي چڪي آهي. هاڻي ان جي شادي به ڪرڻي آهي."

گپو لاپرواهيءَ سان جواب ڏنو

" پوءِ ڪير ٿو منع ڪري ـــ ڪر شادي آخر دير ڪهڙي ڳالهه جي آهي."

زال ڪاوڙ ۾ چيس —— اڙي ڏاج تيار آهي ته پڻ
ڪو سٺو رشتو نظر ۾ آهي.

گهوٽ ٻجهاڙي جي عالم ۾ چيو،
هي سڀ تون ڄاڻ بيگم مان ته هر روز تو کي رقم ڏيندو
آهيان هاڻي مون تنهنجو گهر آهي ان خرچ جو
بندوبست ڪيئن ٿيندو سمجهي رهيو آهيان. زال ڪاوڙ ۾ چيو
" ڇا خاڪ سمجهيو اٿئي. اڙي ڪجهه به نه آهي تو کي ته
ڪنهن ڳالهه جي به پرواه ڪانه آهي. سڀ مان ئي
رهجي رهي آهيان سيني چڪرن ۾ ڦاسڻ جي لاءِ —
گهوٽ تنگ ٿي چيو.

" هاڻي بند ڪر اهو راڳ. ڪهڙي ٻي وقتي راڳڻي
ڇيڙي ويٺي آهين.

هاڻي زال ڪجهه نرم لهجي ۾ چيو. مون جي ڪجهه ته
گهوٽ پڇيو.

" ها ها - ڇو ڇا چوڻ چاهين ٿي ؟"
" جيڪڏهن مڃين ته چوان.
" اڙي چئو ته سهي بيگم!"
" زال چيس تون بادشاه سلامت وٽ چونڊو ڇين. ڇا
اهو ڪي نٿو سهائي.
" ڪهڙيون جهڙيون جهڙيون ڳالهيون ٿي ڪرين بيگم!
" وچ ته سهي —"
" اهو مون کي ڪونه سهائيندو.

„ هي ڪيئن ٿي سگهي ٿو .
„ان لاءِ ته مان سڄي زندگي ۾ ان وٽ ويو آهيان
ان کي خبر ئي نه هوندي هي ميان ٿيندي جو ٻيٽ
ڪپو آهي.
نجمه جاسوسي ان کي وڃي ٻڌاءِ ته سچي مان ڪير
آهيان ۽ ڪهڙي حال ۾ آهيان.

شرط

گپو فقير بادشاه جي خدمت ۾ حاضر ٿيڻ جو فيصلو ڪيو
۽ گهر کان سڌو شاهي محل طرف وڃڻ لڳو.
جڏهن محل جي عمارت وٽ پهتو ته صدر دروازي تي
بيٺل چوڪيدارن هن کي روڪيو ڏنا.
اڙي ڪيڏانهن ٿو اچين رهيو آهين هليو وڃ خبر ڪانه
اٿئي ته هي شاهي محل آهي.
گپو جواب ڏنو ته.
„ اڙي ڀائو ! مان هتي آيو آهيان ۽ بادشاه سلامت جي
خدمت ۾ حاضر ٿيڻ چاهيان ٿو.
„ اڙي تو آرسي ۾ پنهنجي شڪل ڏٺي آهي جو
آيو آهين بادشاه سان ملڻ جي لاءِ وڃ پنهنجو رستو
گپو فقير عاجزي سان چيو ،
ڀاءُ ناراض نه ٿيو. مان بادشاه سان ڪا ضروري ڳالهه
ڪرڻ آيو آهيان. هاڻي ته دربان وڌيڪ آپي مان نڪري

نڪري ويو ۽ ان کي پري ڪيندو، چوي پيو ٻڌين ٿو يا نه
جيڪڏهن اِئين نه ورتين ته توکي ڏکاڏي پڇائيندس.
گهوڙي چيو،

۱۰ اڙي ميان ٻڌو ته سهي. مان بادشاه سلامت جو هڪ
لطيفه گو جوڳي آهيان. مان فقير نا هيان حيوان وٽ
جو ڪم ته ڪنهن مجبوريءَ ڪانڪري رهيو آهيان
يقين ڪريو ته مان خدا نسي ۽ پيشه ور فقير ناهيان
ٻئي درٻان ڪاوڙ ۾ چيو:

„ هاڻي ڏسليو وڃ ٻڪواس نه ڪر تنهنجو دماغ خراب
ٿي ريو آهي. جيڪڏهن تنهنجي چئي ۽ بادشاه سلامت
جو مصاحب مجبورًا تنهنجي هم ۽ حالت اهڙي
نه مجبورًا وڃ، پيچ اسان کي اڃان بيوقوف نه
ڪر - اڃان گهوڙي درٻاري جي وچ ۾ تڪرار
جاري هو ته هوڏانهن شهزادي نيلم جي سواري
اچي وڃي سوار کي ڏسندي ئي درٻاري گهوڙي کي
ڏڪاڏ سان زمين تي ڪيرائي ڇڏيو.

شهزادي ۽ درٻاري جو هي ظلم ڏٺو ته هڪدم
سواري روڪي ڇڏي. ۽ درٻاري کي سخت ڪاوڙ ۾
چوڻ لڳي ته، هي ڇا ڪري رهيا آهيو هن غريب
ماڻهوءَ کي ڇو ماري رهيا آهيو؟

درٻاري عرض ڪيو.

شهزادي صاحبه هي ڇريو آهي خوامخواه دماغ خراب

ڪري رهيو آهي

شهزادي پڇيو:

„آخر ڇو ٿو چئو؟" دربان عرض ڪيو -!

ڇو ته بادشاه سلامت سان ملڻ چاهيان ٿو - دانهي
ٿو، وسرجيو اهڙن ماڻهن سان عاليجاه وٽ ڪو وقت
آهي، شهزادي نيلم هڪ رحمدل ۽ خدا ترس ڇوڪري
هئي، ان چيو:

اڙي بيوقوفو! رعيت بادشاه جو اولاد آهي، هر شخص
ڀلي ڪهڙو به هجي ليڪن ان کي حق آهي ته
پنهنجي بادشاه وٽ رهي پنهنجو دک بيان ڪري، ان کي
وڃڻ ڏيو.

آخر شهزادي جي چوڻ تي دربانن دروازا کوليا ۽
فقير شهزادي جي سواريءَ جي پويان پويان
محل جي اندر هليو ويو. اتفاق سان بادشاه سلامت
ان وقت شاهي باغ ۾ چهل قدمي ڪري رهيو هو
ان اوچتو هڪ اجنبي غريب ماڻهوءَ کي ڏٺو ته گهڻو
حيران ٿي ويو. جڏهن گهڻو ويجهو رهيو جڏهن کي
سلام ڪيو ته بادشاه سلامت سلام جو جواب ڏيڻ کانپوءِ
پڇيو ته "

„ ميان ڪير آهين تون. ڪهڙو ڪم آهي؟

گهڻو هٿ ٻڌي عرض ڪيو ته.

„ بيوڪار. مان اوهان جي پراڻي نمڪ کائيندڙ شيوخاند

جو پنڌ آهيان. پوءِ ته بادشاهه کي ياد نه آيو
پڇڻ سان گپو تفصيل سان ٻڌايو ته ڪهڙي نموني
بابت ڳالهه ياد اچي ويس.
بادشاهه ڏاڍو خوش ٿيو ۽ گپوءَ کان پڇيائين ته تون
ٻڌاءِ ته تون ڪهڙو ڪم ڪندو آهين؟
گپوءَ جواب ڏنو ته. حضور خيرات وٺندو آهيان ان
ڪري جو ڪٿي نوڪري نٿي ملي.
بادشاهه کيس سوال ڪري چيو-
"چڱو! مان توکي محل ۾ نوڪر ڪري رکندس. پر
هڪ شرط آهي!"
گپوءَ پڇيو جي فرمايو حضور ڪهڙو شرط آهي؟
بادشاهه چيو! "توکي روزانو هڪ لطيفو ٻڌائڻو
پوندو.
گپوءَ عرض ڪيو. هي ڪهڙو ڪم ڏکيو آهي سرڪار"
"پر بادشاهه چيو جيڪڏهن ڪنهن ڏينهن تنهنجي
لطيفي تي کِل نه آئي ته توکي نوڪريءَ مان ڪڍيو
ويندو. هي شرط توکي منظور آهي
گپو ڪنڌ جهڪائي سلام ڪيائين!
پوءِ بادشاهه گپو کي ڪجهه رقم ڏيئي چيو ته
"وڃ هن مان پنهنجا اڇا ڪپڙا وٺج سڀاڻي ۽
دربار ۾ اڇا ڪپڙا پائي اچجان. سمجهيئي ويئن!
گپوءَ سر هلائي چيو جي ها سرڪار!

"ڇلو ته سڀاڻي کان هر رات مون کي اچڻو پوندو!
جي تمام بهتر سرڪار!"
غرض ته گپو خان خوش ٿي گهر پهتو ۽ زال کي
هيءَ خوشخبري ٻڌائي ته مون کي شاهي محل ۾
نوڪري ملڻ وڃي. ڏٺئي نيڪ بخت. الله ميان
جڏهن مهربان ٿيندو آهي ته ڇپر ڦاڙي ڏيندو
آهي. ان جي زال به تمام گهڻو خوش ٿي.
پوءِ ڪڏهن کان پڇيائين!
ها. هيءَ ته ٻڌاءِ ته تنهنجو ڪم ڪهڙو هوندو.
گپو چيو. اڙي تمام آسان ڪم آهي ائين سمجهه ته
ڪو ڪم ئي نه آهي.
زال پڇيس پوءِ به ڪو ته ڪم هوندو.
گپو خان ٻڌايو
بس! بادشاه سلامت کي روزانو هڪ لطيفو ٻڌائيندس
اهڙو لطيفو جو بادشاه کي ٻڌندي ئي کل اچي
وڃي.
زال چيو! ڀلا تون روزانو اهڙي ڳالهه ٻڌائي سگهندين؟
گپو پڻ اعتماد سان جواب ڏنو ها ڇو ڪين.
زال چيس مان سمجهان ٿي ته هي ڪم ڏکيو آهي
۽ بيگم تون نٿي سمجهين دراصل پيٽ خيرات به
لطيفو ٻڌائي ويندو آ ميان.
ها. هي سچ آهي ماڻهو توکي مسخرو فقير چوندا

آمنو ته پوءِ هي ڪم مون لاءِ ڏکيو هوندو.

پهريون ڏينهن

اڄ گپوخان جي نوڪريءَ جو پهريون ڏينهن هو تمام صاف سٺا ڪپڙا پائي شاهي محل ۾ پهتو بادشاه سلامت پنهنجي تخت تي ويٺو هو ۽ ان جي چار پنج مصاحب به هئا. بادشاه گپو خان کي پنهنجي اڳيان ويهڻ جو اشارو ڪيو جڏهن گپو خان ويهي رهيو ته بادشاه چيو ته هاڻي صاف سٺو ڪو لطيفو پر اهو شرط ذهن ۾ رهي. ياد آهي نه"

گپو عرض ڪيو " جي ها"

"ته ٻڌاءِ لطيفو."

گپو خان سنڀالي ويهي رهيو ۽ لطيفو ٻڌائڻ کان شروع ڪيو " عاليجاه! هڪ ڪنجوس ماڻهوءَ مرڻ وقت پنهنجي ڪنجوس زال کي وصيت ڪئي ته جڏهن منهنجي موت کان پوءِ ميت کي غسل ڏيڻ ۾ وڌيڪ پاڻي نه هارجو ۽ ڪفن به معمولي ڪپڙي جو ڏڪائجو ۽ تون چاليهي تي به ڪجهه نه پچائجو. ڪنجوس زال جواب ڏنو ته ها ها تون اطمينان رکو مان ڪنهن قسم جي فضول خرچي ڪري توهان جي روح کي تڪليف نه پهچائينديس. جڏهن ڪنجوس ماڻهو مري ويو ته ان جي زال ان جي وصيت جي مطابق عمل ڪيو.

گهر ۾ محلي جون سڀ عورتون گڏ ٿيون. ليڪن ڪنجوس
زال کلي رهي هئي آخر هڪ عورت ان کان پڇيو.
،، اي ڀيڻ هيءَ ڪهڙي خراب ڳالهه آهي جو تنهنجو
مڙس مري ويو ۽ تون کلي رهي آهين.،،
ڪنجوس زال جواب ڏنو ته مان ان لاءِ کلي رهي آهيان ته
پڻ جيئن روئڻ سان اجايو ڳوڙها ضايع ٿيندا.
لطيفو ختم ٿيو ته بادشاه سلامت ۽ ان جا سڀئي مصاحب
کل ۾ ڪري پيا.
گبرخان جهڪي آداب بجا آندو ۽ ان کان پوءِ اجازت
وٺي موڪلائي گهر پهتو ته زال پڇيو. ٻڌاءِ اڄ ڇا ٿيو؟
گبرو خوش ٿي ٻڌايو. سڀ ڪجهه ٺيڪ ٿيو نيڪ بخت
بادشاه سلامت منهنجو لطيفو ٻڌي کلي ڏنو. جب
سمجهه ته اڄ جو ڏينهن خير سان گذريو. اهڙيءَ
طرح گبرخان روزانو بادشاه سلامت وٽ وڃي لطيفو
ٻڌائي موٽي گهر ايندو هو. گهڻا ڏينهن گذري
ويا ته هڪ دفعي بادشاه سلامت بيمار ٿي پيو. شاهي
طبيبن ۽ حڪيمن علاج ڪيو پر دوائن مان ڪوبه
فائدو ڪونه ٿيو.
سڀ ماڻهو فڪر ۾ هئا ته هاڻي ڇا ٿيندو. بادشاه جي
بيماري ڪيئن دور ٿيندي. آخر هڪ ماهر طبيب بادشاه
سلامت کي ڏٺو ۽ هيءُ علاج تجويز ڪيو ته ان کي
گهڻي کان گهڻو کلايو وڃي. هن کي ٽهڪڙن جو

مرض لاحق آهي- جڏهن هي ڳالهه ٻڌي ته هن جا
ٽهڪ صحيح ڪري ڪرڻ شروع ڪندا.
هن عجيب غريب علاج جي متعلق ٻڌي سڀني کي
گپوخان جو خيال آيو ۽ هن کي هڪدم گهرايو
ويو.

صحت يابي

گپوخان اندر ويهي بادشاه سلامت کي سلام ڪيو ۽
پنهنجي ڏاڙهي پٽيندي عرض ڪيو ته حضور
دشمنن جا مزاج ڪيئن هوندا آهن!
بادشاه آهستي جواب ڏنو
اڙي ميان تمام خراب حالت آهي. سارو ڪٽڻ مير
تڪليف ٿي رهي آهي جنهن ڪري هاڻي ڪاڪلڙ جهڙي
پالم سڙاءِ- حڪيم صاحب اهڙو علاج تجويز
ڪيو آهي-
گپوخان ان وقت اهڙو لطيفو ٻڌايو- اهڙي طرح
ٽي چار ڏينهن تائين بادشاه سلامت کي ڪيئن ڪيئن
لطيفا ٻڌائي گهڻو کلايو- جنهن جو نتيجو هي
نڪتو ته بادشاه سلامت صحتياب ٿي ويو.
ان گپوخان کي گهڻو شاباس ڏنو ۽ گهڻو انعام
اڪرام ڏيڻ کان پوءِ ڇڏيو.
ٽن واقعن منهنجو لاءِ سڀا ثابت ٿيڻ گپوخان

تون منهنجو محسن آهين ڇو ته تنهنجي سبب ڪانءُ
سون ڪي نئين زندگي ملي آهي جنهن تو کي
خوش رکيو. وڃ. اڄ کان تو کي هڪ حويلي به
عطا ڪيان ٿو. اڄ کان تون هن شاندار حويلي ۾
آرام سان رهجان.

ڪيوخان بادشاه سلامت جو شڪريو ادا ڪيو ۽ پنهنجي
زال سان گڏ شاندار حويلي ۾ آرام جي زندگي
گذارڻ لڳو.

البته شهر جا ماڻهو هن جي ڪمي جي طرح محسوس
ڪري رهيا هئا. هاڻي ڇوڪرن تي مسخري ڪا فقير جو
ڪٿي وجود نه هو. اهو خوش قسمت انسان ته هاڻي
وڏو ماڻهو بڻجي چڪو هو.

"تمت بالخير"

ڪاتب:
گل محمد قلبي

اسان جا ڇپايل

لاجواب ڪتاب

هڪ دل درد هزار
0-15

عشقيه شاعري
0-15

سچ جي سار
0-18

اداس دل
0-15

نه تون بيوفا نه مان بيوفا
0-15

مجبور دل
0-6

سُرها گل
0-5

خوشبو گلاب جي
0-5

ڪافي ۽ غزل
0-4

شمع بڪ ڊپو

شاهي بازار حيدرآباد

اسان جا ڇپايل ڪتاب

- علي بابا چاليهه چور
- سنڌي لوڪ ڪهاڻيون
- شاهه بهرام
- سائي زمين
- اگهاڙي ترار
- ڦفتي ڦفتي
- سلطانه ڏاڙيل
- باغي شهزادو
- وتايو فقير
- سهڻي ميهار
- ٺڪرا
- پرستان جي پري
- طلسمي گهوڙو
- پرديسي جو پيار
- خوفناڪ ڏائڻ
- بيوقوف بادشاهه
- ڪبڙو شيطان
- گل صنوبر
- چراغ الدين
- شيخ چلي
- سونو پکي
- طوطو مينا
- مجبور دل
- ٺاڪوڙا

شمع بڪ ڊپو شاهي بازار حيدرآباد

پڙهندڙ نَسُل . پ نَ

The Reading Generation

1960 جي ڏهاڪي ۾ عبدالله حسين " اُداس نسلين" نالي ڪتاب لکيو. 70 واري ڏهاڪي ۾ وري ماڻِڪَ "لُڙهندَڙ نَسُل" نالي ڪتاب لکي پنهنجي دورَ جي عڪاسي ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي. امداد حُسينيءَ وري 70 واري ڏهاڪي ۾ ئي لکيو:

انڌي ماءُ ڄڻيندي آهي اونڌا سونڌا ٻارَ
ايندڙ نسل سَمورو هوندو گونگا ٻوڙا ٻارَ

هر دور جي نوجوانن کي اُداس، لُڙهندَڙ، ڪَڙهندڙ، ڪُڙهندڙ، ٻَرندڙ، ڀُرندڙ، ڪِرندڙ، اوسيئڙو ڪَندَڙُ، ياڙي، ڪاٽُو، ياجوڪَڙُ، ڪاوڙيل ۽ وِڙَهندڙ نسلن سان منسوب ڪري سَگهجي ٿو، پَر اسان اِنهن سيني وِچان "پڙهندڙ" نسل جا ڳولائو آهيون. ڪتابن کي ڪاڳَر تان ڪٽي ڪمپيوُٽر جي دنيا ۾ آڻڻ، بين لفظن ۾ برقي ڪتاب يعنی e-books ناهي ورهائڻ جي وسيلي پڙهندڙ نسل کي وَڌَڻ، ويجهَڻ ۽ هِڪَ ٻِئي کي ڳولي سَهڪاريِ تحريڪ جي رستي تي آڻِڻَ جي آسَ رکون ٿا.

پڙهندڙ نَسل (پَنَ) ڪا بہ تنظيمَ ناهي. اُنَ جو ڪو بہ صدر، عُهديدار يا پايو وِجهندڙ نہ آهي. جيڪڏهن ڪو بہ شخص اهڙي دعويٰ ڪري ٿو تہ پَڪَ ڄاڻو تہ اُهو ڪُوڙو آهي. نہ ئي وري پَنَ جي نالي ڪي پئسا گڏ ڪيا ويندا. جيڪڏهن ڪو اهڙي ڪوشش ڪري ٿو تہ پَڪَ ڄاڻو تہ اُهو بہِ ڪُوڙو آهي.

جهڙيءَ طَرَح وڻن جا پَنَ ساوا، ڳاڙها، نيرا، پيلا يا ناسي هوندا آهن اَهڙيءَ طرح پڙهندڙ نَسُل وارا پَنَ بہ مختَلِف آهن ۽ هوندا. اُهي ساڳئي ئي وقت اُداس ۽ پڙهندڙ، بَرندڙ ۽ پڙهندڙ، سُست ۽ پڙهندڙ يا وِڙهندڙ ۽ پڙهندڙ بہ ٿي سگهن ٿا. بين لفظن ۾پَنَ ڪا خُصوصيِ ۽ تالي لڳل ڪِلَب Exclusive Club نہ آهي.

ڪوشش اها هوندي تہ پَنَ جا سڀ ڪَم ڪار سَهڪاري ۽ رَضاڪار بنيادن تي ٿين، پر ممڪن آهي تہ ڪي ڪم اُجرتي بنيادن تي بہ ٿِين. اهڙي حالت ۾ پَنَ پاڻ هِڪَٻئي جي مدد ڪَرڻ جي اُصولَ هيٺ ڏي وَٺُ ڪندا ۽ غيرتجارتي non-commercial رهندا. پَنَ پاران ڪتابن کي ڊِجيِٽائِيز digitize ڪرڻ جي عَملَ مان ڪو بہ مالي فائدو يا نفعو حاصل ڪرڻ جي ڪوشش نہ ڪئي ويندي.

ڪتابن کي ڊِجيِٽائِيز ڪرڻ کان پو ٻيو اهم مرحلو وِرهائڻ distribution جو ٿيندو. اِهو ڪم ڪرڻ وارن مان جيڪڏهن ڪو پيسا ڪمائي سگهي ٿو تہ ڀلي ڪمائي، رُڳو پَنَ سان اُن جو ڪو بہ لاڳاپو نہ هوندو.

پَنَن کي کُليل اکرن ۾ صلاح ڏجي ٿي تہ هو وَسَ پٽاندڙ وڌِ کان وَڌِ ڪتاب خريد ڪَري ڪتابن جي ليکڪَن، ڇپائيندڙن ۽ ڇاپيندڙن کي هِمٿائِن. پر ساڳِئي وقت عِلم حاصل ڪرڻ ۽ ڄاڻ کي ڦهلائڻ جي ڪوشش دوران ڪَنهن بہ رُڪاوٽَ کي نہ مڃن.

شيخ اَيازَ علمَ، ڄاڻَ، سمجهہَ ۽ ڏاهپَ کي گيتَ، بيتَ، سِٽَ، پُڪارَ سان تَشبيهہ ڏيندي انهن سيني کي بَمن، گولين ۽ بارودَ جي مدِ مقابل بيهاريو آهي. اياز چوي ٿو تہ:

گيتَ بہِ جڻ گوريلا آهن، جي ويريءَ تي وار ڪَرن ٿا.

... ...

جئن جئن جاڙ وڌي ٿي جَڳَ ۾، هو ٻوليءَ جي آڙ ڇُپن ٿا؛

ريتيءَ تي راتاها ڪن ٿا، موتي مَنجهہِ پهاڙ ڇُپن ٿا؛

... ...

ڪالهہَ هُيا جي سُرخ گُلن جيئن، اڄڪلهہ نيلا پيلا آهن؛

گيتَ بہِ جڻ گوريلا آهن........

... ...

هي بيتُ اَٿي، هي بَم- گولو،

جيڪي بہ ڪٽين، جيڪي بہ ڪٽين!

مون لاءِ ٻنهي ۾ فَرَقُ نہ آ، هي بيتُ بہ بَمَ جو ساٿي آ،

جنهن رِڻَ ۾ رات ڪَيا راڙا، تنهن هَڏَ ۽ چَمَ جو ساٿي آ ـ

اِن حسابَ سان اٽڃاٽائي کي پاڻ تي اِهو سوچي مَڙهڻ تہ ”هاڻي ويڙهہ ۽ عمل جو دور آهي، اُن ڪري پڙهڻ تي وقت نہ وڃايو“ ناداني‌ءَ جي نشاني آهي.

پَنَن جو پڙهڻ عام ڪِتابي ڪيڙن وانگر رُڳو نِصابي ڪتابن تائين محدود نہ هوندو. رڳو نصابي ڪتابن ۾ پاڻ کي قيد ڪري ڇڏڻ سان سماج ۽ سماجي حالتن تان نظر ڪڇي ويندي ۽ نتيجي طور سماجي ۽ حڪومتي پاليسيون policies اڻڄاڻن ۽ نادانن جي هٿن ۾ رهنديون. پَنَ نِصابي ڪتابن سان گڏوگڏ ادبي، تاريخي، سياسي، سماجي، اقتصادي، سائنسي ۽ ٻين ڪتابن کي پڙهي سماجي حالتن کي بهتر بنائڻ جي ڪوشش ڪندا.

پڙهندڙ نَسُل جا پَنَ سيني کي **ڇو، ڇالاءِ ۽ ڪيئن** جهڙن سوالن کي هر بَيانَ تي لاڳو ڪرڻ جي ڪوشش ڏين ٿا ۽ انهن تي ويچار ڪرڻ سان گڏ جوابَ ڳولڻ کي نہ رڳو پنهنجو حق، پر فرض ۽ اڻٽر گهرج unavoidable necessity سمجهندي ڪتابن کي پاڻ پڙهڻ ۽ وڌ کان وڌ ماڻهن تائين پهچائڻ جي ڪوشش جديد ترين طريقن وسيلي ڪرڻ جو ويچار رکن ٿا.

توهان بہ پڙهڻَ، پڙهائڻ ۽ ڦهلائڻ جي اِن سهڪاري تحريڪ ۾ شامل ٿي سگهو ٿا، بَس پنهنجي اوسي پاسي ۾ ڏِسو، هر قسم جا ڳاڙها توڙي نيرا، ساوا توڙي پيلا پن ضرور نظر اچي ويندا.

وڻ وڻ کي مون ڀاڪي پائي چيو تہ ”منهنجا ڀاءُ
پهتو منهنجي من ۾ تنهنجي پَنَ پَنَ جو پڙلاءُ“.
- اياز (ڪلهي پاتم ڪينرو)